

BASQUIAT

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΤΟΥ ΙΧΝΗ

Η Άρτεμις Μπαλτογιάννη πίστεψε σε μια ιδέα που έμοιαζε ανέφικτη: να φέρει στην Ελλάδα τα πρώτα έργα του Jean-Michel Basquiat. Τα κατάφερε και μέσα από την έκθεση *Untitled* επιχειρεί να μεταφέρει στο κοινό την ενέργεια των δρόμων του Μανχάταν, εκεί όπου γεννήθηκε ένας μύθος.

Από την Ξένια Γεωργιάδου

ΣΕ ΗΛΙΚΙΑ 17 ΧΡΟΝΩΝ, ο Jean-Michel Basquiat αφήνει το πατρικό του στο Μπρούκλιν και γυρίζει στους δρόμους του Μανχάταν, τραβά τα βλέμματα των περαστικών με τα ποικίλα και κρυπτικά σχέδια που αφήνει στους τοίχους και λίγο αργότερα ξεκινά να ζωγραφίζει. Χρήματα για υλικά δεν υπάρχουν, κι έτσι μεταφέρει την έμπνευσή του σε κάθε επιφάνεια: σε πόρτες ψυγείων, φράκτες, παράθυρα, δρύινες πόρτες, χαρτιά εκτύπωσης. Το 1981 πουλάει το πρώτο του έργο για 200 δολάρια στην Debbie Harry. Έναν χρόνο αργότερα, τον Μάρτιο του 1982, πραγματοποιεί την πρώτη του ατομική έκθεση στην γκαλερί της Annina Nosei στο Σόχο και δύο μήνες μετά γίνεται ο

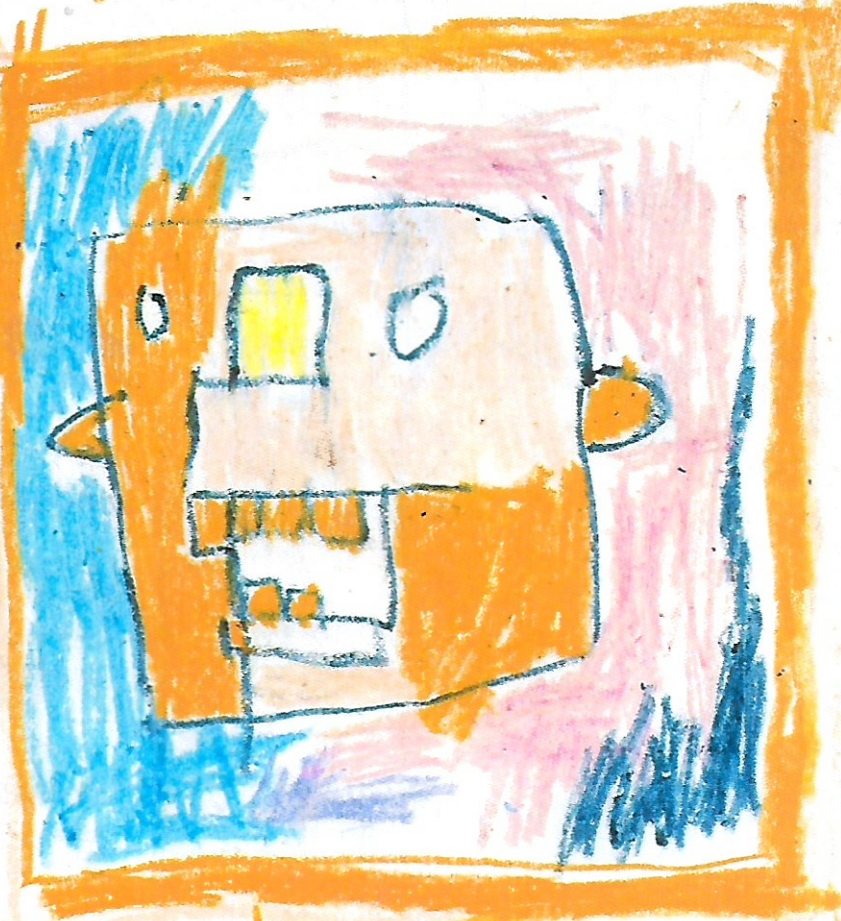
νεότερος καλλιτέχνης που συμμετέχει σε documenta. «Δεν ήταν δύσκολο να προσέξει ο κόσμος της τέχνης τα έργα του Basquiat», σημειώνει ο επιμελητής και φίλος του, Diego Cortez, στο ντοκιμαντέρ της Tamra Davis, *Jean-Michel Basquiat. The Radiant Child*. Μέχρι τη στιγμή που εμφανίζεται στη σκηνή της Νέας Υόρκης, η τέχνη, όπως σωστά επισημαίνει ο Cortez, φιλοξενείται σε γκαλερί με λευκούς τοίχους που την απολαμβάνουν λευκοί άνθρωποι, πίνοντας λευκό κρασί. Με την ωμή και ενστικτώδη ζωγραφική του, με τις ακατέργαστες χειρονομίες και την απίστευτη ενέργεια, ο «μαύρος Πικάσο», όπως τον αποκάλεσε ο Τύπος της εποχής, δημιουργεί τριγμούς στην κυρίαρχη αισθητική.

Σήμερα, τέσσερις και πλέον δεκαετίες μετά την εκπληκτική του είσοδο στη σκηνή της Νέας Υόρκης, το έργο του Basquiat έρχεται πρώτη φορά στην Ελλάδα, μέσα από μια παρουσίαση που φωτίζει τις απαρχές του. Η έκθεση *Untitled*, που διοργανώνει η ιδρύτρια της γκαλερί The Intermission, Άρτεμις Μπαλτογιάννη, σε συνεργασία με την Galerie Enrico Navarra, παρουσιάζει μέσα από περίπου 20 έργα πώς ο νεαρός από το Μπρούκλιν μετέτρεψε τη street art σε υψηλή τέχνη. «Είναι μαγευτικός, τον ερωτεύομαι όταν βλέπω φωτογραφίες ή video. Ακόμα κι αν καθόταν σιωπηλός σε μια γωνία, μαγνητίζει τον κόσμο. Χόρευε καταπληκτικά, ήταν όμορφος, επικοινωνιακός και, βέβαια, είχε ταλέντο», τονίζει η Άρτεμις.

Για πολλά χρόνια ο Basquiat δεν ήταν στις προτεραιότητες της δραστηριότητας γκαλερίστα και art advisor. «Όταν μπήκα σε αυτή τη δουλειά, ο Basquiat ήταν κάτι δεδομένο», τονίζει. Ωστόσο, ένα βιβλίο την έκανε να αναθεωρήσει. «Πριν από 10-15 χρόνια είχα επισκεφθεί το σπίτι του συλλέκτη Enrico Navarra – ο σημαντικότερος συλλέκτης έργων του Basquiat στην Ευρώπη –, στη Νότια Γαλλία. Φεύγοντας, μου δώρισε την τρίτομη έκδοση που είχε επιμεληθεί πάνω στον Αμερικανό καλλιτέχνη, το πιο περιεκτικό έργο για τη διαδρομή του. Επέστρεψα στην Ελλάδα, το τοποθέτησα στη βιβλιοθήκη μου και το ξέχασα», θυμάται. Δύο χρόνια πριν, ο γιος του Enrico, Dorian, την ενημερώνει πως υπάρχουν κάποια σχέδια για πώληση. «Δεν αξιολογώ την πρόταση, η Intermission, που πλέον βαδίζει στον έκτο της χρόνο, έχει πάρει μια πιο εννοιολογική κατεύθυνση, όμως, όταν κάνεις τη δουλειά μου, ασχολεί-

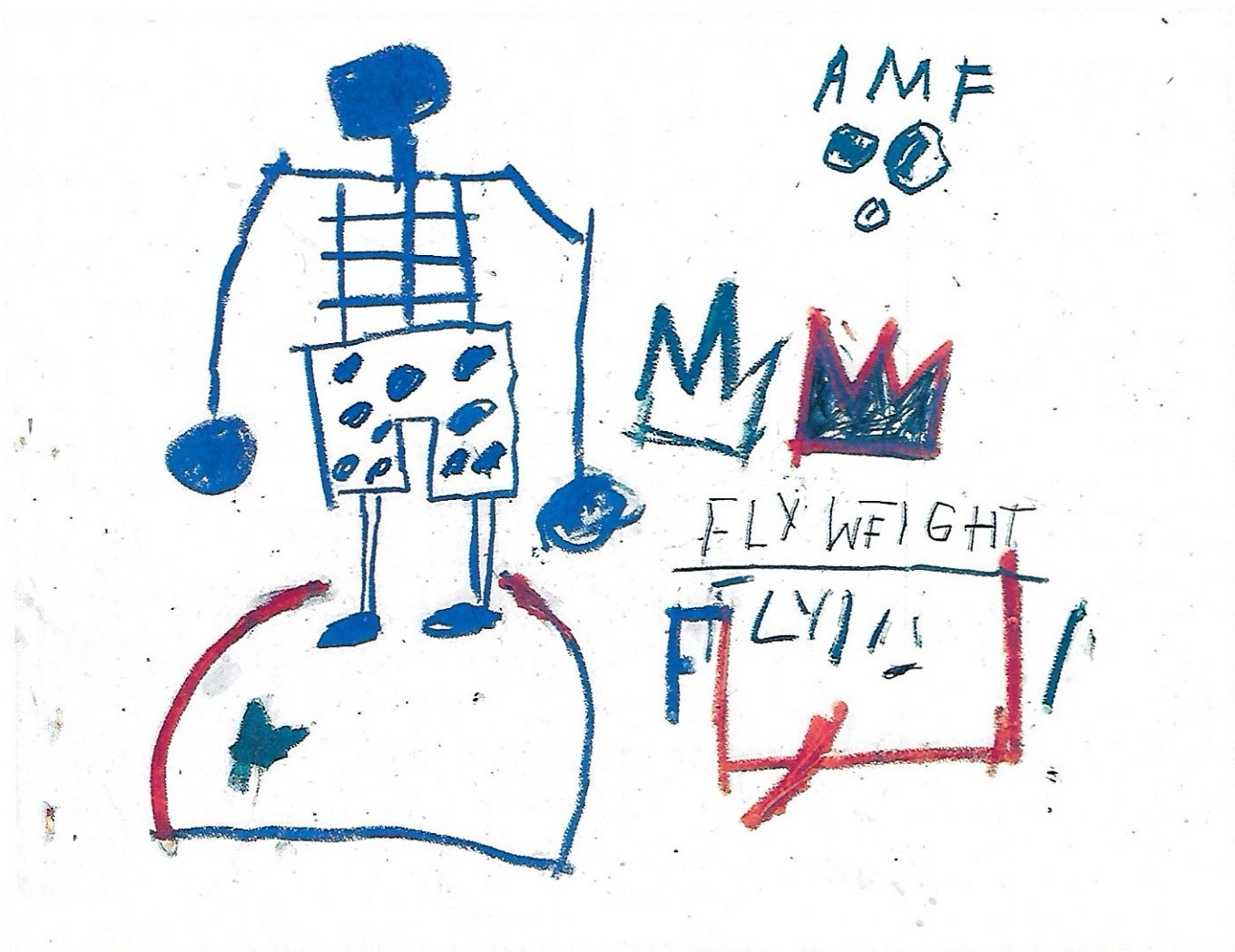
N O R A A N

 A O M O A

A A R 6 M

A b / A

«Ο Basquiat ήταν cultural icon, έκανε κάτι που τους αφορούσε όλους και όχι μόνο μια μερίδα κοινού».

σαι με αυτή την πληροφορία. Έκανα διαλογισμό στο σαλόνι μου, κοίταζα το *Catalogue Raisonné* του Navarra, και συνειδητοποιώ ότι δεν έχουμε δει ποτέ Basquiat στην Ελλάδα». Παραδέχεται πως, μελετώντας το έργο του, συνδέθηκε μαζί του. «Εξακολουθεί να γοητεύει, μπορεί να τον θεωρούσα κατεστημένο, όμως στην εποχή του η ματιά του ήταν ριζοσπαστική, όπως σημαντικό είναι ότι βρίσκει μια θέση σήμερα στη fine art, που τότε του την αρνούνταν». Κυρίως, αυτό που την εντυπωσιάζει είναι ο τρόπος που εντάσσει τη γλώσσα στο έργο. «Η δουλειά μπορεί να φαίνεται απλοϊκή, όμως αν συνδέσεις την εικόνα με τον λόγο, διακρίνεις την ευαισθησία και τη δυναμική του. Είναι συντονισμένος με αυτό που συμβαίνει γύρω του».

Με πατέρα από την Αϊτή και μητέρα με καταγωγή από το Πουέρτο Ρίκο, ο Basquiat βιώνει τον ρατσισμό της εποχής και ζητά πεισματικά να αναγνωριστεί το έργο του και ο ίδιος. «Στη ζωγραφική του αναζητά το Black excellence, αποδίδει φόρο τιμής στους ήρωες της κοινότητάς του, αθλητές και μουσικούς, προσπαθεί να δομήσει τη δική του ταυτότητα, φωτίζοντας εκείνους οι οποίοι διαπρέπουν στους τομείς που η κοινωνία τους επιτρέπει να ξεχωρίσουν», εξηγεί η Άρτεμις. Στην έκθεση θα εστιάσει στα πρώιμα έργα του, επειδή «εκεί υπάρχει μια ωμή ελευθερία. Καταπληκτικά έργα έχει σε όλη του την πορεία και προς το τέλος ακόμα, όμως στην αρχή κινείται πιο ανεξάρτητα. Όσο επιτυγχάνεις, η πίεση

που σου ασκεί το art market είναι μεγαλύτερη. Προσπαθείς να ανταποκριθείς στις απαιτήσεις που θέτουν οι γκαλερί, αγωνιάς το τι αρέσει στον κόσμο, δεν είσαι ελεύθερος».

Η ατμόσφαιρα που μου μεταφέρει από τον κόσμο της τέχνης είναι ζοφερή και αναρωτιέμαι τι την ώθησε προς τα εκεί. «Η αρχική σκέψη ήταν να γίνω ζωγράφος, στο προπαρασκευαστικό όμως έτος, στο Κεντ, κατάλαβα ότι δεν άντεχα να βιώσω την απόρριψη και τη μοναξιά ενός καλλιτέχνη. Άρχισα να κάνω αιτήσεις, με δέχτηκε το Goldsmiths και σπούδασα θεωρία τέχνης, ένα εξαιρετικό πτυχίο που περιλάμβανε φιλοσοφία, ιστορία, μεταποικιακά θέματα, κοινωνιολογία, ψυχολογία. Πήγα εκεί ένα παιδί του Κολλεγίου Αθηνών, στον κόσμο μου, και ότι γνώριζα, πήραν ένα σφυρί και μου το γκρέμισαν». Άρα, η τέχνη μπορεί να είναι εργαλείο αποδόμησης, αλλά και προσωπικής ανασύστασης. «Αν

δεν είχα κάνει θεωρία τέχνης, θα είχα προσανατολιστεί προς την κοινωνιολογία, με ενδιαφέρει η εξερεύνηση της ταυτότητας, της δικής μου ταυτότητας, με απασχολεί ο άνθρωπος», εξηγεί.

Μετά το πρώτο έτος των μεταπτυχιακών της σπουδών στο art business στη Νέα Υόρκη, επιστρέφει στην Ελλάδα και κάνει μια συνέντευξη για internship, ώστε να εργαστεί στα Σφαγεία της Υδρας, που άνοιγαν εκείνο το καλοκαίρι (2009) ως χώρος σύγχρονης τέχνης με την έκθεση *Blood of Two* των Matthew Barney και Elizabeth Peyton. Η τελευταία της προτείνει να εργαστεί μαζί της στη Νέα Υόρκη, όταν θα επιστρέψει για τη δεύτερη χρονιά του μεταπτυχιακού της, κι έτσι ξεκινά. Σε ένα δείπνο γνωρίζει τον art advisor Paul McCabe, μαθαίνει δίπλα του και έπειτα αναλαμβάνει τη διεύθυνση της γκαλερί του γνωστού συλλέκτη Adam Lindemann. «Πιέστηκα τόσο πολύ ώστε, όταν έληξε η συνεργασία, τα παράτησα όλα και πήγα έξι μήνες για σέρφινγκ. Έτρεμα στην ιδέα ότι έπρεπε να επιστρέψω στη Νέα Υόρκη, ένιωθα ότι θα με αλλοιώσει σαν άνθρωπο», παραδέχεται. Το advising ήρθε οργανικά, συνοδεύοντας κάποιους φίλους της στη φουάρ του Λονδίνου, για να τους βοηθήσει να επιλέξουν έργα. «Μου αρέσει η ιδέα της συγκρότησης μιας συλλογής αλλά και η συζήτηση με τον άνθρωπο που εμπιστεύεται τη γνώμη μου. Αισθάνομαι σαν διερμηνέας μεταξύ της τέχνης και του εσωτερικού κόσμου του συλλέκτη. Η συλλογή πρέπει να είναι ένα καθρέφτισμα της ψυχής του. Δεν είμαι salesperson, δεν προσπαθώ να σου πουλήσω κάτι, εσύ θα αποφασίσεις τι σου ταιριάζει», λέει και εξομολογείται ότι την *Intermission* την άνοιξε για να δείξει τους καλλιτέχνες και τις θεματικές που την ενδιαφέρουν. Φυσικά, βοηθάει να διατεθούν τα έργα, αλλά και πάλι δεν αισθάνεται πως πρέπει να κυνηγήσει κάποιον να αγοράσει. «Μου αρέσει που η *Intermission* ρίχνει γέφυρες και σε πράγματα που δεν έχουν σχέση με τη σύγχρονη τέχνη – έχουμε φιλοξενήσει ομιλίες, συναυλίες και στη συγκεκριμένη περίπτωση αισθάνομαι ότι

θα ανοίξει κι άλλο η βεντάλια, θα έρθει κόσμος που δεν έχει επισκεφθεί άλλη φορά γκαλερί. Ο Basquiat ήταν cultural icon, έκανε κάτι που τους αφορούσε όλους και όχι μόνο μια μερίδα κοινού».

Η απήχηση είναι δεδομένη, όμως, ακόμα κι έτσι το εγχείρημα φαντάζει ακροβατικό. «Σήμερα έχουν καταγραφεί περισσότερα από 1.000 ζωγραφικά και 3.000 έργα σε χαρτί του Basquiat. Είναι καθουχαστικό ότι συνεργάζομαι με την Galerie Navarra. Ήταν γνώστης του Basquiat, πολύ δυνατός παίκτης στο συγκεκριμένο market και εγγύηση ως προς τη γνησιότητα των έργων. Ξέρεις πως ό,τι έρχεται από εκεί, είναι σίγουρο.

Αυτό σου παίρνει μεγάλο μέρος της ευθύνης». Αναγνωρίζει ότι οικονομικά η έκθεση και οι δράσεις που θα την πλαισιώσουν θα τη δυσκολέψει, ωστόσο το όφελος θα είναι πολλαπλό. «Θα με βάλει μέσα, αλλά σαν επιχειρηματίας μπορώ να σου πω ότι θα με βγάλει έξω πιο μετά. Είναι μια πολύ μεγάλη συνεργασία που σαν art advisor με τοποθετεί σε ένα άλλο market. Με ενδιαφέρει η παγκόσμια αγορά, έχω τη φιλοδοξία να παίζω σε αυτό το επίπεδο».

* Από 22/5 έως 2/8, Πολυδέυκους 37Α, Πειραιάς, theintermission.art

Η ΑΡΤΕΜΙΣ ΜΠΑΛΤΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ JEAN-MICHEL BASQUIAT, *SANS TITRE/UNTITLED (FLY WEIGHT)* 1981, OILSTICK AND GRAPHITE ON PAPER 56 X 76 CM.

